

L GROSS

ELU LARSED

11. 6. 57.

284.

Arvoni.
M. M. M. M.

~~Alto P. P. P. 1935 a.~~

L. Gross Elias, Tartu tn. 22.

Elu lapsed.

G. Mootse
kaunistused.

Tartus.
Schnakenburgi kirjastus ja trükk.
1907.

Jaan Keks!

Selle raamatuga tänan ma Sind
tema saamise eest.

Leena Gross.

Nendele, kes mind
arwustada soowiwad.

Ma elasin ühe aasta.

Kewade oli. — Kas oli loodus praegu alles sündinud ehk ärkas ta pikast unest? Ta ei teadnud seda isegi. Tal polnud ühtegi mälestust minewiku kohta. Ta tundis aina, et ta oli ja ta tundis, et hää oli olla. — Päike suudles teda soojalt ja ta naeratas temaie rõõmsalt wastu. Teda täitis otsatu õnneaimdus. — Ja õnn lähenes — pikkamisi — kindlal sammul.

Soojemaks ja soojemaks läksiwad päikesekiired, tema suudlemised. Ja loodus hõiskas tuhandetes linnuhäältes, ehtis ennast roheline kattega ja puistas selle üle lugemata hulga öitsewaid õisi. Ja õnn tuli!

Suwi oli. — Päikese suudlemine oli täis tuld ja armastust. Loodus hingas kui uimastatult õnne külluses. — Linnud wai-kisiwad — õielehed pudenesi-wad wartelt — ta ei hoolinud sellest — ta oli õnnelik!

Sügise tuli. — Jahedamaks läks päike. Loodus ärkas õnnejoowastusest. Kohkudes nägi ta muudatust, oma ilu kadumist. Päike peitis ennast pilwe taha ja loodus mähkis ennast meelt äraheites halli udu sisse ja nuttis.

Kaastundmus ajas päikese weel korra pilwede tagant wälja. Ta waatas sõbraliku naeratusega alla. Siis aga heitis loodus tumeda leinakatte enesest ära ja ehtis ennast kulla ja kuningliku purpuriga. Ja ta säras nii nõiduslikus, muinasloolises iluduses, et päike teda weel korra täies soojuses kaisutas ja suudles.

Loodus elas silmapilkusid täis kirglist elu ja õnne — surmaaimdus pöues. Ta hõiskas ja nuttis. Ta wõitles suremise wastu metsiku ägedusega —. Aga surm lähenes — pikkamisi — kindlal sammul.

Talw on. — Loodus on surnud. —

Aga aasta jooksul liikusiwad kõikisugu loomad looduses. Ja need arwustasiwad looduse sündmusi ja sünnitusi igaiüks oma tundmuste ja tarwiduste järele: Lapsed rõõmustasiwad õite üle ja ehtisiwad ennast nendega. Wanad nimetasiwad neid asjata umbrohuks. Looduseteadlased aga paniwad omale terawad prillid nina pääle ja raputasiwad arusaamatalt pääd, kui nad mõnda taimekest leidsiwad, kelle õielehekeste ehk tolmukandjate arw teistega mitte ühte ei läinud.

Piiakesed pahandasiwad, kui ohakad nende riietest kinni hakkasiwad ja kerged hilibukesed katki käristasiwad. Eeslid aga nägiwad neid häämeelega ja arwasiwad neid koguni maitsewaks toiduks.

Maamehed õnnistasiwad wilja walmistawaid päikese-kiiri — wahete wahel küll niisutawat wihtmakesest soowides. Linnasaksad kandsiwad suuri warjusid, et päike nende pääajudele kahju ei teeks — ja weel suuremaid, kui

wihma sadas, et see neid ei leotaks. Öökullid ja nahkhiired aga oliwad nii suured päikesepõlgajad, et nad terve päew oma urgastest wäljagi ei tulnud.

Aednikud sajatasiwad tormi ja tuult, kui see walminud wilja puüdel maha raputas. Öunamüüjad turunaesed aga rõõmustasiwad, et nad selle tõttu odawamalt kaupa osta wõisiwad.

Ja nõnda oliwad igal ühel igal ajal ja igas asjas oma soowide järele omad isearwamised. — Loodus aga sündis, elas, sünnitas, wõitles ja suri, kõikidest arwustamistest hoolimata oma elu, saatust ja surma. —

Teie tahate mind, minu sünnitusi, minu unistusi arwustada? — Arwustage! Kuid teadke: Teile ma ei elanud, teie mõjul ma ei sünnitanud, teie pärast ma ei wõidelnud surmaga. — Mis wabalt, ilma teie mõjuta sündinud on, saab ka, teie arwustustest hoolimata, seisma jääma.

Ehk tahate teie kaswatawalt minu tulewiku pääle mõjuda? — Ka minu tulewiku kohta pole teil mõju — sest tulewikku mul pole!

Luule ja tõde.

Paha on täna väljas olla — külm, pime ja vihmane. Teed on porised ja nilbed. Ainult komistades ja libisedes saab waewaliselt edasi.

Teel rändajad inimesed aga lükkawad ja tõukawad teine teist, ühed tigidusest, teised pimeduse pärast.

Mõnel on küll tee walgustamiseks wäike latern ligi, aga wähe on neid, kes seda õigesti tarwitawad. Ühed warjawad teda kadedalt teiste eest, ise ka parem pimeduses sammudes; teised aga tõstawad oma tulukest liig kõrgele, et seda hästi kaugele näha oleks. Seeläbi pimestawad nad ainult tema poole wahtijate silmi, teed ometi pimedusesse jättes, sest wäike walgus ei jõua kuni alla tungida. — Ja rahwas komistab ja kukub. — —

Wäga paha on väljas olla!

Aga ka sinu pool pole täna hää olla. Sa oled nii tõsine ja tusane. Sinu terve ümbrus on nii kaine ja igapäevane — ja minu harilikul kohal istub inetu, karune, koera sarnane loom, keda sina tõeks nimetad ja hellalt silitad.

See kõik pole sugugi minu meele järele! Ma püüan tõde sinu juurest eemale tõrjuda — ta näitab mulle urisedes hambaid. Ma püüan sind oma kõrwale meelitada — asjata! Tõde huwitab sind täna rohkem kui mina. Siis haaran ma selle karuse koerakutsika tukast, hoolimata tema ähwardawast urisemisest, kinni ja wiin ta toast välja. Ta kiunub ja kraabib ukse taga, tahab sisse tagasi, kuid mina käänan ukse kõwasti lukku. — Sina oled pahane. — Mina aga naeran.

Sõber, ära pahanda, nii on ju palju lõbusam olla! Kõigepäält sütitan ma tule, mis sinu koldel kustunud on, jälle põlema, sest mul on kole külm. Ja nüüd pane tähele:

Hommikumaa muinaslood kõnelewad palju kuldterakestest, milledes imewõim warjul olla. Kui neid tulle heideti, tõsisis lõhnawast suitsust wägew waim ja täitis silmapilk kõik soowid ja käsud. — Arwad sina, muinasloodega on ka need terakesed kadunud? Ei, sõber, leidub weel isikuid, kelledel sarnaseid kuldterakesi on ja kes nende abil muinasaega ja muinaslugusid tagasi kutsuda jõuawad. Harilikus elus nimetatakse neid unistajateks ja luuletajateks.

Ka mina kannan enese põues mõne niisuguse kuldterakese. Täniini pole ma neid tarwitanud, sest harwa leidub leeki, millesse neid wisata tahaks. See leek peab nimelt iseäranis selge ja puhas olema. Täna aga, sinu koldel põlewas tulukeses, tahan katset teha. — Sulle tõe tasuks. — —

Toa seinad kaowad. Meie ümber kaswawad lõhnawad toomingad hõbekarwa õitega, millede pääl ennast suured kirjjud liblikad kiigutawad. Eemal orus seisawad sirged, lumiwalged kased helerohelises lehe-ehetes. Tumesinisel taewal ripub suur, kollane kuu, ja tasa wirwendawatest jõelaenetest paistab talle teine, weel suurem, wastu. Kaugemalt pajupõõsast kostab ööpiku laul — walus leinalugu, igatsew kaebamine ja lõpuks kõlawalt läbi ööwaikuse helisew hõiskehüüd — meie hingedes wastukaja äratades. — Meie oleme õnnelikud!

Särawail silmil jutustame üksteisele, kuidas meie teine teist aimanud ja otsinud oleme juba maailma algmisest saadik. Kuidas meie üksteisest kaugel olles teine teist hüüdsime ja teine teise järele igatsesime — igatsesime, nii kuis ainult inimene inimese järele igatseda wõib.

Aga nüüd tahame üksteise juurde jääda kuni maailma lõpuni. Peab ju ometi maailm, mis alles meiega algas, ka tingimata meiega lõppema. Tema edasikestmist ilma meieta ei wõi meie enesele ettekujutada.

Meie oleme õnnelikud ja terve maailm on meiega õnnelik! Mis wõiks küll weel õnnetu olla, kui inimene õnnelik on?!

Ja meie tahame õnne kestwuse eest hoolt kanda, tahame abinõusid leida, et kewade igawene oleks, et walgus — — — — — kuid miks sa kahwatad, sõber? Miks meie ümber kõik korruga tumedaks muutub?

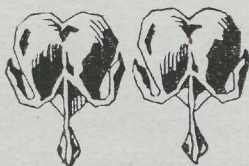
Koldel tuluke on kustunud. Õues wingub waljult sügisene tuul ja ukse taga kiunub haledasti tõde.

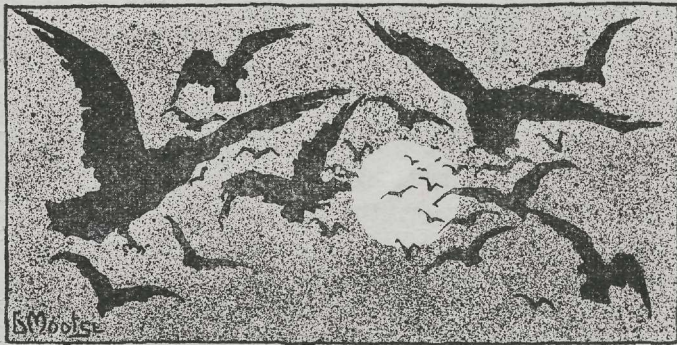
Sa tõused üles, et teda sisse lasta. Sõber, jäta weel natukeseks ajaks wälja, mu muinaslugu pole weel otsas, tuul kustutas tulukese liig wara — ma sütitan ta uuesti põlema.

Sina aga ei taha. Sa kardad, et tõe liig kaua väljas olles, külmetada ja tiisikusesse surra võiks. — Ah, sõber, mis sa tema eest nii väga hoolitsed? Ta on inetu, paha loom, ei salli ilu ega armasta rõõmu. Mina sinu asemel oleks ta juba ammu mõne usu- ehk õiguse- teadlasele ära kinkinud.

Kuid jäägu ta seekord — ehk olen ma teinekord, kui tulen, abinõuu leidnud, millega teda kauemat aega eemal hoida võin.

Kui ma aga kord tulen ja leian sinu seltsis pääle tõe tõsist õnne, õnne, mis ka tõe seltsis wiibida usaldab, siis jätan ma teda ja sind tülitamata.

Mustad linnud.

„Neil pole olemise õigust,“ ütlesid sina ja naeratasid. Ja sinu naeratamine peletas neid eemale — kaugele — kaugele. Aga sa ei naeratanud alati, sagedamini olid sa tõsine ja wäsinud ja sagedasti polnud sa minu ligigi.

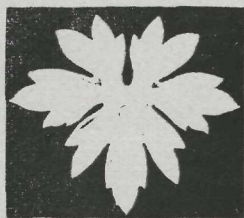
Ja siis tuliwad nad tagasi. Hakatuses ükshaawal — arglikult — ettewaatlikult, siis julgemalt — parwede kaupa. Nad kohutasiwad mind oma inetu kisaga ja hirmutasiwad mind oma terawate nokkadega ja küüntega. Nende hulk warjas päikest, et kõik minu ümber tumedaks läks. — Nad on waenulikud päikese wastu ja tahawad teda häwitada, nad nokitsewad wäsimatalt tema kallal.

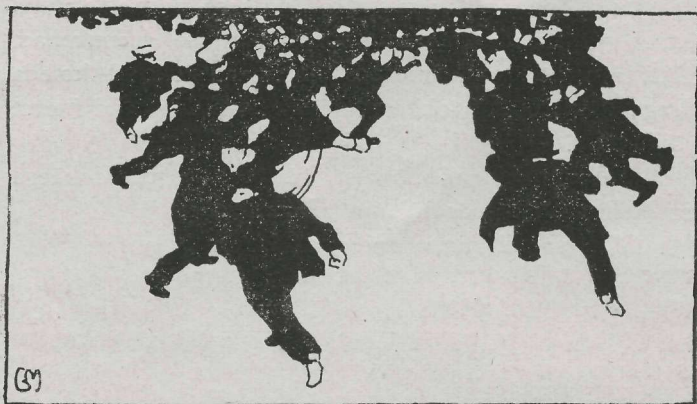
Päikesel on tumedad plekid, teadlased waatlewad neid uurides ja küsiwad, kust nad tulnud on? Mina aga tean seda: need on kohad, kust mustad linnud aja jooksul tükid wälja nokitsenud on. — Ning aja jooksul nokitsewad nad terve päikese ära.

Siis lõpeb kõik, mis nüüd päikese paistel elab ja
ilutseb ja maad katawad kõige olewuse surnukehad.
Õhus aga hõljuwad mustad linnud, awaldawad kolēda
kisaga oma rõõmu rohke saagi üle ja pühitsewad inetu
wõidu-pidu. — —

„Neil pole olemise õigust,“ ütled sina, pühid käega
mu kahwatanud näo üle ja naeratad. —

Miks sa nii harwa naeratad, kallim!

Päikese paiste.

Wäljas uulitsal on ta maas, soe säraw päikese paiste. Ja mina istun külmas toas, wahin aknast wälja ja igatsen tema järele. Ja minuga ühes igatsewad tema järele weel paljud!

Wäljas aga lükkab ja tõukab ennast rahwas, kõik püüawad aset leida selle wäikese lapikese pääl, kuhu päike paistab. Wanad ja nõrgad lükatakse kõrwale, ainult, kes noor ja tugew on, wõib ennast soojendada.

Ja inimesed ehitawad kõrgeid hooneid, et päikesele ligemale jõuda, seega maa pääle langewaid warjusid rohkendades.

Päike aga särab ülewal taewal, oma kiiri wälja saates ülirohkest — lõpmata. Ta annab nii palju — palju ja ometi — — — päike naeratab.

Unistus.

Õhtu oli. Päike kadumas. Pimedust kartes tõttasin päikese järele — tahtsin tema wiinaseid kiiri weel tabada — päewa pikendada.

Rändasin, ruttasin, teedest, mida mõistlikumad rajanud, hoolimata, otse edasi, üle mägede ja läbi orgude, metsadest ja soodest läbi — ikka edasi, edasi — päikese järele. Kuid kätte ma teda ei saanud. Ta kadus

Ja mina olin üksinda. Mu ümber kõik waikne ja pime. Ma hüüdsin! Pimedusest kostis wastus. Oli see mu oma hääle wastukaja ehk pillkasiwad mind haldijad? Ma seisin ja kuulatasin. —

Pimedusest kõlasiwad hääled, õrnad ja mahead, kui imeilus muusika — ei, mitte pimedusest, sest häältega ühtlasi läks ümberringi walgemaks, kui tahaks päikene tagasi tulla.

Ma ootasin ja kuulatasin.

Walgus ja helin kaswasiwad ja ma kuulsin kõige-wägewama helitöö eesmängu. Juba see eesmäng oli nii wägew, et ta hääled päikesekiirtena särasiwad, et ta mind nutma ja wärisema pani ja mu hing õnnejoowastuses hõiskas.

Helitöö ise aga pole weel loodud, ei wõi ialgi loodud saada, sest tunded selles puhtuses ja suuruses, millest teda luua wõiks, pole weel sündinud.

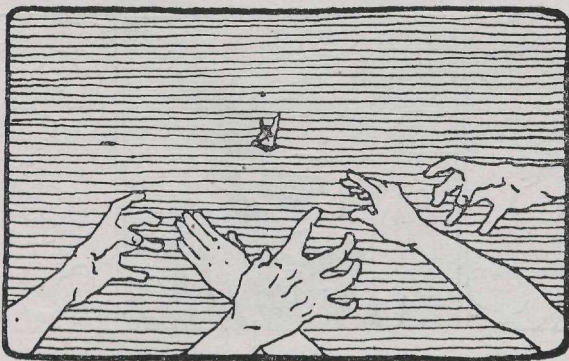
See oleks mäng, mis pimeduse jäädawalt kaotaks, mis terve looduse õitsema ja hõiskama sunniks, mis taewa maa pääle maha meelitaks — maa ja taewa ühendaks.

Neid tundeid, kui kättesaamata aateid aimates — igatsedes, loodi eesmäng — — .

Helid waikisiwad. Minu ümber jälle kõik pime ja waikne. Ma hüüan. Ja läbi pimeduse wastab öökulli hüüe ja haldijate naer. —

Kas olen ainult unistanud? — Jah, wistist, ma unistasin.

Nii nad on.

Nad katsuvad õnne, mis wabalt, kirju liblikuna, nende pääkohal hõljub, kõikipidi püüda — wõrkudega ja kätega. Ja sääljuures rebiwad nad tema tiiwad katki, ehk hõõruwad ilusad läikiwad wärwid nende päält ära. Ja siis ei meeldi ta neile enam ja nad wiskawad ta kõrwale.

Ehk nad saawad ta küll ettewaatuslega ja kawalusega terwelt kätte, siis kisuwad nad temal meelega tiiwad ära — et ta ära lennata ei saaks — ja järele jääb inetu, roomaja ussike — elukas, mis ei ela ega sure, mis walus waewleb ja igatseb, alatasa igatseb wabaduse ja walguse järele.

Emake elu.

Emake elu istus teljede taga ja kodus kangast. Hall oli lõim, hall oli kude — ühetaoline tumehall.

Emakese elu nagu oli tume ja tusane — tume ja tusane, nagu väljas pilwine taewas.

Tume ja tühi oli suur awar töökoda, milles ainult ühes nurgas emakese elu targem tütar „mõistus“ woki taga istus ja kanga jaoks kääwekesi tegi. —

Miks emake elu nii tusane oli? — Töö edenes nii jõudsasti — nii siledalt, nii libedalt jooksiwad mõistusest walmistatud kääwekesed — ei juhtunud sõlme sisse, ei läinud nad sassi. — Mõistus oli ema suurem uhkus. Ta oli ilus, tasane, tõsine, töökas, korrapäraline piigakene. Emal polnud ialgi tarwis teda õpetada, ehk temaga pahan-dada. — Ja ometi oli emakese elu nagu tume ja tusane!

Ühetaoliselt wurises wokk — ühetaolises taktis kõlasiwad sinna wahelē soa!öögid. — See oli nii igaw, nii wäsitaw, nii uimastaw. Ei suutnud mõistusgi selle mõjule enam wastu panna. Käed langesiwad wäsinult rüppe. Ta suikus.

Emake elu aga awas akna, kui tahaks ta wärske õhu abil enesest une eemal hoida. — Aga wäljas oli ka kõik tume ja tusane! — —

Järsku aga läks emakese elu nägu lahkemaks, silm selgemaks. Wäljast kõlasiwad hele naer, lapselik kilkamine, elawad hüüded.

Emake elu piilus magawa mõistuse poole, siis pani ta hoiatades sõrme huulte wastu ja nikutas lubades pääga.

Ja siis tuliwad nad: ühed salasammul uksest sisse astudes, teised kergelt läbi akna hüpates — suur hulk wäikseid, rahutuid waimukesi, täis elawust ja ägedust, ühedel alles lustilised naeruhood suukese ümber, teistel kibeda nutu jäljed põskedel — „tunded“, elu nooremad, wallatud lapsed!

Mõistust nähes pörkasiwad nad silmapilguks tagasi, aga aru saades, et ta magab, tuliwad nad kikiwarbul lähemale ja waatlesiwad ema tööd. — Naljakalt, pool pilgates, pool kahetsedes raputasiwad nad oma pääkesi. Seisiwad tükk aega mõttes ja siis äkitselt lippasiwad nad jälle ruttu uksest ning aknast wälja.

Kuid mitte kaua aja pärast tuliwad nad üks teise järele tagasi, läksiwad jälle ja tuliwad uuesti — iga kord enesega midagi ligi tuues, mida nad edasitöötawa ema kanga sisse segasiwad.

Rõõm tõi taewasinast tükikesi, kurwastus segas mustad jooned sinna wahele; armastus oli koidupunast lapikeseid warastanud, õnn kuldseid päikesekiiri kinni püüdnud; sõprus tõi tähtedelt hõbelõnga ja waimustus wirmalistelt wirwendawaid weerekesi; walu kandis käekestel õrnad ämbliku wõrgud, millede küljes pisaratena kastetilgad rippusiwad; uhkus tõi põhjapiirilt külmi, walgeid lumekibemeid ja kadedus altmaa kollaseid, põletawaid sädemeid — — — ja nüi tõiwad nad kõik, kõik wäsimata, igaüks ikka jälle midagi uut, waheldawat. —

Ja emakese elu kangas läks ikka kirjumaks ja säravamaks — ja emakese elu nägu ikka heledamaks ja rõõmsamaks. Ja wäiksed waimud läksiwad ikka ülemeelsemaks ja ettewaatomataks. Peagi täitis nende elaw tegewus ja kõlaw naer terwet koda.

Päike piilus pilwede tagant wälja ja jäi siis huwitusega kirjut kangast wahtima. Ja terwe töökoda oli täis walgust ja sära ja elawust! — —

Sääl ärkas mõistus! Kohmetanult, alles uniselt, waatas ta ringi. Sära ja walgus pimestasiwad ta silmi. Ta astus komistades mõne sammu. Hädahüüded! — kilgatused! — nutt! — Ta oli emakese elu wäikeste laste warbakeste ja jalakeste pääle astunud. Hirmunult jooksiwad kõik laiali. Päike aga pööras pahandatult jälle pilwe taha tagasi.

Mõistus waatles tusaselt oma magamise ajal rikutud kangast. Kangast, mis enne nii ühewärwiline, ühetaoline, sile ja puhas oli olnud! Kui narrikas kirju nägi ta nüüd wälja! Kui palju waewa kulus ära, seda paha parandada!

Ta tahtis hoolega kõik wõõrad kirjad wälja noppida. — Kuid emake elu keelas kanga külge puutumast — paha kuidagi parandamast. Küll wõlli ümber mässitult ajaga isegi kõik kaob. — —

Ja mõistus istus jälle nurka woki taha ja teeb kääwekesi. Ja elu kudub oma tumehalli kangast edasi, tumeda, tusase näoga, tumedas, tühjas töökojas. Ning wäljas on taewas tume ja tusane. — Kõik waikib. Ainult woki ühetaoline wurin on kuulda ja wahel sekka kõlawad ühetaolises taktis soa löögid.

All.

④n ometi ikka koguni teine asi, kas inimene ülevalt maha kukub ehk ise maha astub — nii ettewaatlilikult — redelit mööda.

Esimesel korral on ta mitu aega haige, kõik luuliikmed walutawad — mõni ehk jääb koguni eluks ajaks sandiks. Teisel korral on ta all, katsub oma liikmeid: natuke wäsinud nad on — ega käik pilwedel just kerge polnud — aga kõik terwed. — Ta waatab üles, kuhu ta igal ajal redelit kaudu jälle tagasi minna wõib, kui aga tahab. — Kõik on nii häa — nii mõistlik!! —

Arusaamata lugu! See on ju just kui mõne sort-silase paha nali: Mõistuse redeli abil sai küll ülevalt alla tulla, aga sedasama redelit mööda enam üles ronida — ei saa.

Luule tiiwad aga on ülesse jäänud!

Kas ei olnud kukkumine ometi parem? Küll murduiswad tiiwad sääljuures, aga ajaga paraneiswad ikka jälle — kuid nüüd!? — Kas peaks küll koguni uued kaswama?

Puuris kõik.

Wõõramaa loomade näitus. Ilusad saleda kehaga tiigrid ja leopardid — uhked lõwid — kanged karud — edewad ahwid ja weel palju, palju teisi! Kõik puurides, raud puurides kinni.

Nad käiwad wahetpidamata kitsas ruumis edasi tagasi — ikka edasi tagasi — augukest otsides, kust wälja pääseda wõiks. Kuid puurid on kindlasti ehitatud. Ei ole säält pääsemist.

Nii käiwad nad juba aastaid, palju aastaid ikka edasi tagasi —. Et nad sääljuures weel hulluks pole läinud!!

Tuimaks on nad jäänud. Tuim ja wäsinud on nende pilk, endisest metsikusest pole säääl jälgegi enam. Aga siiski astuwad nad ikka weel masinliselt edasi tagasi — edasi tagasi — pääsemist otsides. —

Ja puuride ees seisab rahwahulk. Ühed naerawad ja pilkawad nende weidrate, abita liigutuste üle — neil on hää meel, et metsalised neile kallale ei pääse. Teised awaldawad küll kahetsust ja kaastundmust selle piina kohta, aga — need raud puurid kord pihuks ja puruks peksta ja nad wälja lasta — seda mõtet pole wist kellegile tulnud. — Ja ometi: mulle ta tuli! Kuid niisuguseid mõtteid ei tehta teoks. — —

Ja ma waatlen loomade näitusel olewat rahwast. Suurem osa liht, harimata rahwas.

Ja ma näen jällegi hulk raud puurisid. Puurid, mida olud ja ülekohus ehitanud on. Ja nende sees loomad, kes niisamuti rahutult edasi tagasi sammuwad. Ühed weel täis noorust ja elujõudu, kiristawate hammastega ja kirgawate silmadega; teised juba tuimad ja arusaamata, ainult weel mehaniliselt edasi tagasi astudes. Ka nemad ihkawad wabaduse, wabastawate muudatuste järele. —

Ja siin ja sääl on raud puuride raksumist kuulda ja julgeid, lootust äratawaid hõiskehüüdeid — —

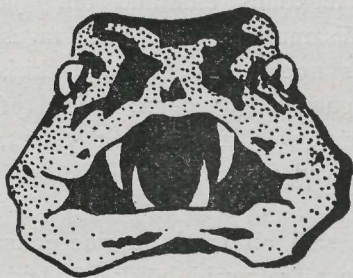
Need aga, kes puuride ees seisawad, waatawad ka siin, ühed pilgates ja naerdes, teised kaastundmuse ja huwitusega päält — mõned aga kahwatawad ja wärisewad — . Kuid weel peawad puurid! — —

Ja ma waatan oma hingesse. Sääl seesama lugu: Rida raud puurisid. Neid on kumbed ja haridus ja teadus ja ei tea, mis weel kõik, sinna ehitanud. Puurides aga on kõik loomulikud tunded ja ihad wangis.

Ka nemad astuwad alalõpmata edasi tagasi — ikka edasi tagasi — wahel sekka metsikult puuride raud lattisid raputades. Kuid nad ei pääse wälja — nad ei tohigi wälja pääseda!

Seda hirmsat segadust, mis siis sünniks —! Ma wärisen, kui selle pääle mõtlen — — ja ometi — kuidas ma kõik seda lugupeetud hääd, kelle järele ihaldatakse, keda minagi otsinud ja püüdnud olen, kuidas ma kõik neid kombeid, seda haridust ja teadust ja muud kõik wihkan! — Ah, kuidas ma neid wihkan!

Inimeste saatused.

Kui taewataat maailma loonud oli, tegi ta enesele suure, suure raamatu. Selle raamatu sisse kirjutas ta kõige inimeste saatused ette walmis.

Iseenesest mõista polnud sääl midagi paha sees, ei kurbtust, ei leina, ei walu, ei igatsust; kõik oli ilus ja häa ning armas, kui päikesepaisteline kewadene päew.

Iga lehe pääl aga oli kahe inimese saatus ühes koos.

Wanapagan aga arwas niisuguse igawese õnne ja õndsuse igawa olewat. Ja ühel ööl warastas ta raamatu ära, rebis lehed pooleks ja puistas neid üle ilma laiali.

Kui taewataat hommikul nägi, mis juhtunud oli, saatis ta sedamaid inglid wälja, et need lehed jälle kokku korjaksiwad, ja raamatu ära parandaksiwad.

See töö aga oli nii suur ja waewaline, et inglikesed sellega weel tänini walmis pole saanud. Ikka alles otsiwad nad hoolega igalt poolt lehtede pooli ja kliis-terdawad neid kokku.

Need kaks hinge aga, kellede saatus ühe lehe pääl seisis, tunnewad oma elu ainult pooliku olewat ja igatsewad alatasa teine teise järele, niikaua kuni inglid mõlemad lehe pooled leidnud ja kokku pannud on.

Ja selle töö juures juhtub ka kole palju segadusi:

Nii kui tuttaw, on suur hulk inglitest alles koguni wäikesed, ei mõista lugeda ega kirjutada. Et wanapagan aga ikka mitu lehte korruga pooleks rebis, siis sünniwad ka paljud waled pooled kokku, ja wäikesed inglikesed, kes sisust aru ei saa, seawad kõik kokku, mis wähegi kokku läheb.

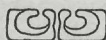
Küll peawad suuremad, targemad wäikeste töö üle walwama. Neil pole aga wõimalik kõike järel waadata. Mõni on ehk ka natuke hooletu.

Mõni on aga ka liig piinlik. Ta katsub ja seab lehti mitu ja mitu korda kokku, lahutab jälle, walib uued, lahutab needgi ja kisub mõnikord koguni juba kokkukliisterdatud jällegi lahti.

On ka lehepooli, kelle jaoks üksigi teine ei sünni, sest tuul on teise poole nii kaugele ära kandnud, et isegi inglid teda enam ei leia.

Ja inimesed, kelle saatust taewas nii suure hoolega ja waewaga lapitakse, urisewad ja nurisewad weel päälegi, et taewataat nende wastu kare ja armuta olewat — neile paha saatuse walmistanud.

Kokkupandud lehti käib aga wanapagan wahete wahel lugemas ja mida kirjumaid ja pöörasemaid lugusid ta leiab, seda suurem on ta lõbu.

Juhtub.

W^eider äpardus juhtus mulle hiljuti: Istun õhtul üksinda omas toas ja töötan. Rutuline töö, peab homseks walmis saama!

Wahete wahellen-dawad mõtted töö juurest ära kaugele. Kuid, pole mul aega unistamiseks: ma kutsun nad jälle ruttu tagasi.

Töötan nii tükk aega. Korraga kuulen: sõna-wahetus, tüli, äge riid! Kuulatan: mis on?

Mõistus tunnetega tülis — ei saa nendest kuidagi jagu. Mõistus waeseke üksinda, kuna tundeid palju on — suurem nendest igatsus.

Põrutan jalaga wastu maad ja palun rahu. Egas ma ometi nende pärast oma töö pooleli jätta ehk terwe öö ülewal istuda ei taha! — Ei mõju see ühtegi.

Siis läheb mul süda päris täis, kargan üles, haaran esimese tülitajatest, kes mulle just pihku juhtub, kinni ja wiskan ta uksest wälja, pööningu trepist — minu tuba on muidugi mõista katuse all — kolinal alla.

Astun tuppä tagasi. Toas ilus rahu. Aga töö, mida jälle käsile wõtan, ei edene siisgi. Wõib olla sellepärast, et wäljast, alt walus hoigamine kostab.

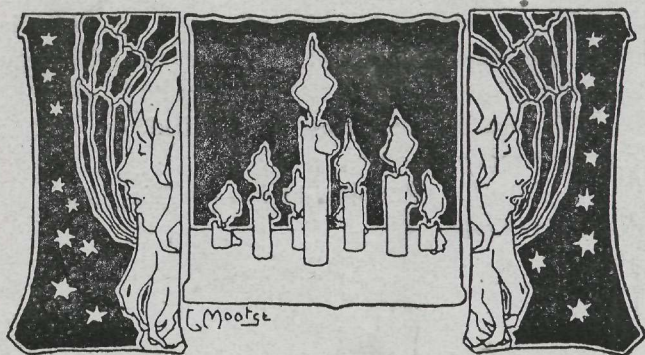
Lähen siis vaatama, kas kurjategija palju wiga saanud ja kes ta õieti on?

Näen: olen mõistuse wälja wisanud ja tema, wae-seke, päris uimaselt, hoigades maas.

Kannan ta ettewaatlikult tuppa tagasi, teen talle nurka pehme aseme ja katsun teda jälle täiele elule äratada. Kõik asjata.

Nüüd lamab ta nii juba mitmed päewad liikumata maas — hoigab ainult haledasti. Ja mina olen täiesti tunnete wõimu all. Töötada enam kuidagi ei saa, mõtted pole sugugi enam kodus. Igatsus — tunnetest wõimsam — saadab nad ikka jälle ära kaugele — kaugele — .

Ma kardan pimedust.

Küll oli hää olla, kui päike paistis! Aga päike läks looja. Ja nurkadest, kus ta päewal warjus oli, roomas pimedus wälja. Kole, rusuw pimedus.

Ta laotas ennast ikka rohkem ja rohkem laiali. Juba sirutas ta omad tondilised käed minugi järele.

Wärisedes otsisin küünalt — otsisin — leidsin ühe otsakese ja süütasin põlema. Kuid wäike walgus mõjus ainult wähe, ikka oli suurem osa mu toast pimeduse wõimuses.

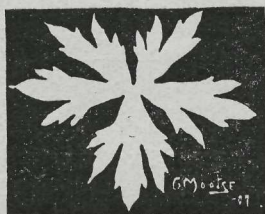
Ma otsisin edasi. Siit ja säält leidsin weel mõne.

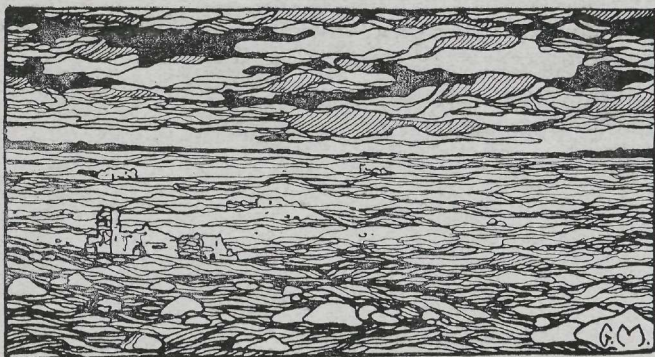
Oli kirju kogu, mis mul lõpuks koos oli. Sääl oliwad wäikesed wärwilised wahaküünlad; pool-põlenud raswaküünlad, mis rotid osalt ära närinud oliwad; ennemalt walged, aga nüüd tolmust määrdinud ja halliks läinud stearinküünlad — isegi üks kirikuküünla otsake ei puudunud.

Ma süütasin nad kõik põlema. Iga küünlaga kasvas valgus. Päikese valgus pole ta aga ammugi veel mitte.

Teie aga küsite: Kas mul jõulud on ehk mis rõõmupidu ma pühitsen?

Jõulud!? — Rõõmupidu!? — Teie lollid! Ma kardan pimedust!

Elu.

Meie ees suur lage wäli, otsatu — ääreta, tühi, nii kaugele, kui silm ulatab. See on elu. Sellest peame meie läbi sammuma.

Ja meie ei kohku, meie ei astu hirmunult tagasi, sest meie tunneme eneses lõpmata jõudu olewat, kõik seda tühjust täita.

Julgelt asume tööle. Meie külwame wilja ja istutame puid, meie kogume kiwa ja ehitame hooneid. Kui meie ka ise sellest kasu ei saa — aga meie järeltulejatel saab kergem olema elust läbi käia.

Meie taga aga langeb wili koristamata kokku, puud kuiwawad ära ja hooned lagunewad — tihti juba meie käte all — waremeteks. Kuid meie ei pane seda tähele, samm-sammult edasi astudes töötame wäsimataolt edasi.

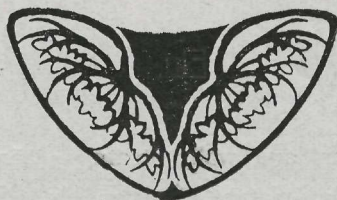
Elu lõpul waatame tagasi: Meie ees otsatu suur, rusude ja waremetega kaetud wäli. Ja waremete ümber

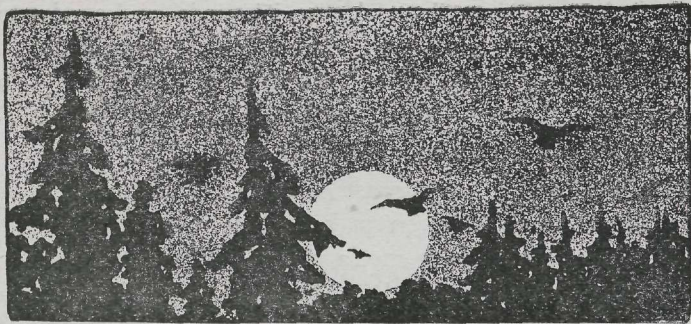

wast kaswatas mälestus rohelised wäänkaswud, kahwa-
tanud õitega.

Aga seda näeme ainult meie. Meie järeltulejad
näewad jällegi ainult tühja, lagedat wälja — otsatu —
ääreta. —

See on elu!

Kolli kartis mu kangelane.

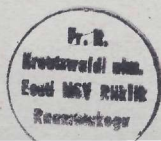
Kullas ja purpuris säras loodus. Heledalt paistis päike. Ja päikese paistel kõndisime meie, minu seltsiline ja mina.

Minu wennaks nimetas ta ennast. — Ja ta tahtis minuga ühes tulla — igale poole: metsa pimedusesse — ülesse taewalaotuse alla ja sügawamasse sügawusesse. Minu wend — minu kangelane! —

Ma wõtsin ta enesega — ülespoole: Meie tõusime ikka kõrgemale ja kõrgemale — üle pilwede piiri.

Kuid mida kõrgemale meie jõudsim, seda wäiksemaks ja jõuetumaks jäi mu wend. Oli, kui oleks ta puhta, wärske õhu käes kokku kuiwanud. Ehk oli see tee raskus, mis teda kangu kiskus, nii kuis eluraskused seda wahel wäga wana inimestega teewad?

Ta wäsis. — Ma toetasin — kandsin teda.

Aga mida väiksemaks ta jäi, seda raskemaks ta läks. Ma ei suutnud teda enam edasi kanda. Ma pidin teda kas kukkuda laskma ehk tagasi pöörama. — Ja ma pöörasin tagasi, sest ta oli mulle armsaks saanud — minu väike wennake! —

Kui ta jälle igapäevase maapinna pääl seisis, kosus ja kaswis ta ruttu — minu kangelane!

Meie sammusime metsa poole. — Päike oli imeliku naeratusega looja läinud. Taewal särasiwad tähed ja paistis kuu, wahete wahel warjas neid pilweke.

Metsas kõik waikne, aga täis saladuslist elu. — Kuiwanud lehed sahisewad meie jalgade all ja wahete wahel hüüdis kaugemal öökull — kaebawalt — pilkawalt. — Kuulmata uduwarjudena lippasiwad puude wahel metsapiigid sinna — tänna.

Mu wend sammus koguni minu ligidal, kui tahaks ta mind kõige paha eest kaitseda.

Jälle warjas pilw kuud. Läbi pimeduse öökulli hüüe — ehk oli see mõni metshaldjas!?

Wallatult, ülemeelselt hõikasin ma wastu.

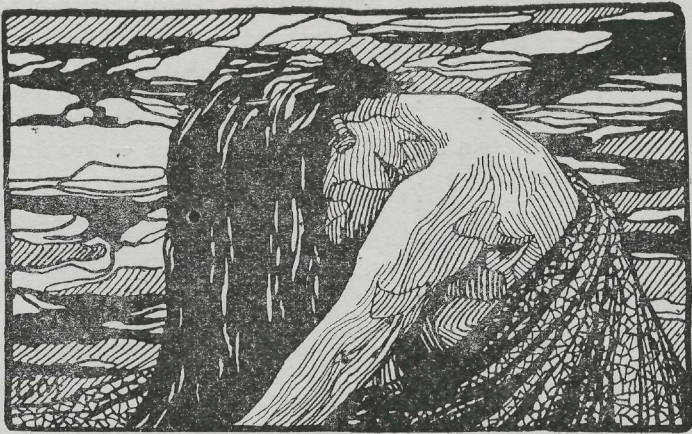
Tuuluke sahisewad kuiwades lehtedes — wõi oliwad need kerged rutulised sammud? — Ma kuulatasin ja hõikasin weel kord. Öökull wastas — kaja wastas — meie ümber sahin, sosistamine, sala naer — .

Koguni ligi oli mulle wend nihkunud. Ka tema sosistas, sala, palawikuliselt. Mis? — Pool ta sõnadest kandis tuul eemale, pool kadus metsa elusse. Aga ma aimasin — ma teadsin mis ta kõneles. Naeratades waatasin talle silma — parajal silmapilgul oli kuu jälle pilwe katte alt wälja tulnud. — Mu wenna näolt aga ei leidnud ma — — . Mu kangelane oli kahwatanud — hirm — ahastus paistis ta silmist.

Hirwitades wahtis kuu alla — tähed wärisesiwad
naerust — metsapiigad kadusiwad pilkawa kilgatami-
sega — kõik loodus naeris! Mu kangelane kartis —
kartis kolli! — —

Ja nüüd otsin ma sügawamaid sügawusi — aga üksi.

Ma kogusin.

Elu pakkus mulle palju — rohkem kui korraga ära tarvitada jõudsin.

Ja ma kogusin mõtteid ja mõisteid, nii kui õisi kogutakse, et nendest pärga punuda — pärast, kui aega on!

Nüüd istun ma ja püüan korraldada, mis ma kogunud olen.

Aga tunded on oma värskuse kaotanud. Mõtted wahiwad mulle wastu kui kuiwanud lilled, millede külge ma puutudagi ei usalda, kartes, et nad tolmuks pudenewad. —

Ja ma aiman ka siin seda igawest tõde: Mis meie silmapilgul tarwitada ei suuda, on meile jäädawalt kadunud. Isegi, mis meie, kalliks pidades, sündsamat aega oodates, kõrwale paneme — kõduneb, laguneb.

Ma aiman weel rohkem, aga see on nii kurb — nii troostita — —.

Tunnistus.

Ja elus pole ometi midagi muud, mille pärast elada maksaks, kui ainult armastus.

Ja kui ma armastust ei leidnud — õigem, kui armastus minust tähele panemata mööda sammus, siis kuulutasin ma temale waenu.

Ma otsisin midagi teist, et seda sinna asemele, mis õiguse poolest ainult armastuse päralt on, seada.

Narr, kes ma olin! Pole ju midagi, mis armastuse aset täita suudaks! —

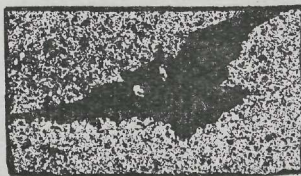
Igatsust armastuse järele surmata tahtes, otsisin ma teadust ja tarkust, tõtt ja ilu, sõprust ja kuulust — mis oleks küll olemas, mis ma mitte otsinud poleks! Ja ma otsisin kõiges ometi ikka ainult armastust. —

Ma waatan pika tee pääle, mille ma ära käinud olen, tagasi, waatan kõige selle pääle, mis ma kogunud olen: Kas selle pärast elanud olengi!?

Kõrwale wisata, maha jätta tahaks ma kõik ja
siis weel kord wäikselt ja waeselt teekonda alustada ja
siis armastust otsida — ainult armastust! —

Kes armastust tunnewad, ütlewad, ta käiwat hää-
meelega hädaohtlikuid teesid — sügawatest kuristikkudest
mööda, milledesse hõlpsasti kukkuda wõib. —

Ma nägin oma saatust: ta on wana, waga eidekese
sarnane, lahke, armsa näoga — aga kurjade, külmade
silmadega.

Elu laened.

Jäis noorusejõudu, täis elutungi seisin ma elukaldal. Ta woolas minu ees, pea tasases weerlemises, pea kõrgele tõuswates laenetes — ikka waheldaw — ikka hüwitaw.

Ma igatsesin temasse hüpata, põhjani temasse tungida, tema laenetest ennast kiigutada ja kaasa wõtta lasta! —

Ja siis olin ma, ei teadnud isegi kuidas, elusse sattunud. Tasasel kiigutusel kandsiwad mind tema laened, ägedas möllus pillutasiwad nad mind ülesse ja alla.

Wäsinud olin ma wahel ja püüdsin kaldale pääseda. Aga elu hoidis mind, ta laened kiskusiwad mind ikka jälle tagasi ja enesega kaasa. —

Ja nüüd on nad mind ometi ise jälle kaldale uhtunud — aga tardunult — külmalt — surnult — .

Kuidas kewade tagasi tuli.

Mägedelt ja metsadest — orgudest ja aasadelt kogusin
ma õisi — palju — palju!

Ma punusin neid pärgadeks ja sidusin kimpudeks ja wiisin nad kõik oma armsamale.

Kerge naeratusega wõttis ta nad wastu ja pani nad samase naeratusega kõrwale. — Mu kirjud õied oliwad talle tühised, tähtsuseta — ta ei teadnud nendega midagi pääle hakata. —

Loodus aga seisis kurwalt ja tumedalt, kui leinates. Ma olin kõik tema õied ära korjanud.

Küll wärwis mets omad lehed kirjuks ja puistas neid laiali, et seeläbi puudust wadjata. Aga mahalangenud lehed kuiwasiwad ja kaotasiwad ruttu oma ilu.

Taewas kattis oma nägu pilwedega ja nuttis päewad ja ööd. Tuul kaebas ja hulus walju häälega.

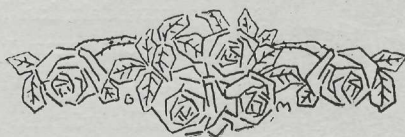
Siis oli sügise. —

Ja ka mina olin kurb ja leinasin — kaua — kaua.
Siis aga wõttis wiha minu üle wõimust — wiha
leina ja kurbtuse wastu. Ja ma tõrjusin neid enesest
eemale — ma tahtsin jälle rõõmus olla — ennast
tumedast walust täiesti wabastada — kõige kurbtuse
põhjuseid häwitada.

Ma wõtsin oma armsamalt hoolimata kõrwalejätud
pärjad ja õiekimbud — kiskusin köitwad sidemed lahti
ja puistasin õied üle ilma laiali.

Neid oli palju — palju — rohkem, kui ma arwa-
nud olin! Ja nad täitsiwad metsad ja mäed, orud
ja aasad! —

Ja siis oli kewade!

Wirmaliste wehklemine.

See oli kord minu lapsepõlwes. Ma seisin õhtu hilja õues. Korraga lõi taewaserw punetama ja loitma.

Ehmatanult jooksin ma tuppä:

„Taat, taat! tulekahju!“

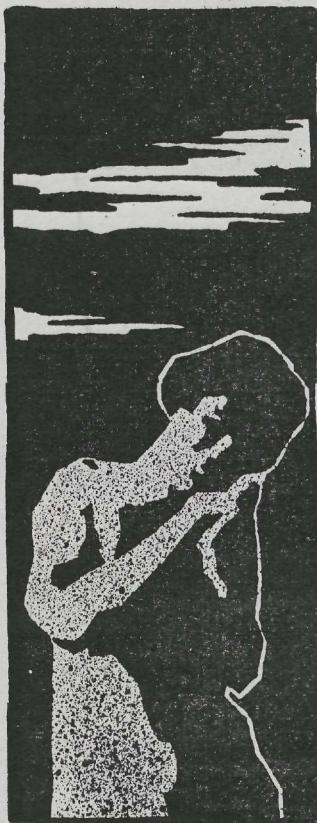
Taat astus minuga wälja, waatles leegitsewat puna ja kostis siis rahulikult:

„See pole ju muud, kui wirmaliste wehklemine.“

Wirmaliste wehklemine! Imestawa huwitusega jäin ma seda looduse imet waatama.

Ja iga kord, kui ma nooruse waimustuse leekisid loitmas näen ja arad hinged neid hirmunult kustutada püüawad, ehk kui elawad waimud särawaid sädemeid laiali puistawad ja kokkunult arwatakse, terwe hing põleb häwitawas tules, siis tahaksin taadi kombel waigistades lausuda:

„See pole ju muud, kui wirmaliste wehklemine.“

Põlluharijad.

Ma waatasin päält, kuidas nad ühist põldu harisivad. Suure iseteadwusega rakendasivad nad hobused adra ette ja asusivad tööle.

Iga adra ees leiduwa kiwikese tõstsiwad nad hoolega üles ja wiskasivad kõrwale — kõrwal kündja adra ette, kes neid säält, niipea kui tema ader kiwi külge puutus, jälle tagasi teise adra ette wiskas.

Samm-sammult jõudsiwad nad ikka waewalisemalt edasi, sest kiwide hulk adra ees kaswas ja lõpuks polnud terve põlluharimine muud, kui wastastikune kiwidega loopimine. —

Kannaksiwad nad kiwid põllu äärde, ning aja jooksul kerkiks nendest kindel aed, et naabri sead sisse ei pääseks nende põldu sonkima.

Aga nad ei taha!

Rahwas tõi ohwrid...

Rahwas tõi ohwrid oma jumalatele.

Ja preestrid ja ülempreestrid, kui jumalate asemikud, paniwad raswasemad tükid omale ja oma perekondadele

kõrwale. Jätised aga põletasiwad nad ära jumalatele „armsaks haisuks“. Oh, nad oliwad targad, nad teadsiwad, et põletatud ohwrid kellegile kasu ei too.

Ja jumalad õnnistasiwad preestrisid ja nende peret nende tarkuse pärast, et nende käsi hästi käis. Aga rahwast ei õnnistanud nad tema rumaluse pärast mitte.

Aga rahwas ei wäsinud weel rohkem ohwrid toomast, et jumalate wiha lepitada.

Õhus hõljub lauluhelin.

Õhus hõljub lauluhelin,
kuskilt kaugelt kostab kaja.
Õnnehõiskel — salanutul
kostab tasa wastukaja
minu hinges.

Otsin, kuulan
kust see helin õhus sünnib?
Kust neid hääli tuuled toowad?
Otsin, kuulan —

Sala waikus õhus hõljub,
sala waikib wästukaja,
ootab — kuulab.

Õnehõiskel, salanutul
tõuswad hääled minu hingest.
Õhus sünnib lauluhelin,
kuskilt kaugelt kostab kaja.
Õnehõiskel — salanutul
sünnib helin — kostab kaja
minu hinges.

Ütle!

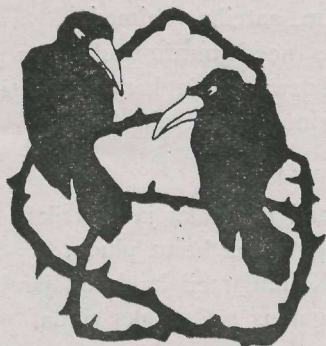
Ütle mulle, kes sa oled?
Ütle, mis sa tahad mult?
Ütle mulle, kelle võimul
sütitad mu koldel tuld?
Ütle mulle!

Eks sa näe, et tule ase
ammust ajast juba külm?
Kiwid lõhkend, lagunemas,
kuhu aga puutub silm.
Eks sa näe?

Tahad sa, et loitwad leegid
sütitawad põlema
hoone, mille eluaseks,
warjupaigaks leidnud ma?
Tahad seda?

Eks sa näe, ju leegid sööwad,
mis ma kogund hoolega —
põlewad mu kandle keeltel,
häwitawad selle ka.
Eks sa näe?

Ütle mulle, sütitasid
seda tuld sa meelega?
Kaduda kas, loitwas leegis,
tahtsid ühes minuga?
Ütle mulle!

Kallim . . .

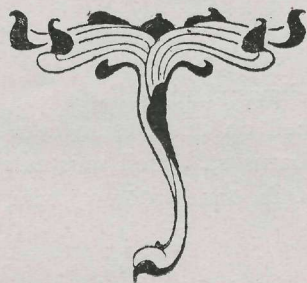
Aateilmas, luulewallas
meil on teisel teine talu.
Saatus sääl meil unistustes
jagab õnne, rõõmu, valu.

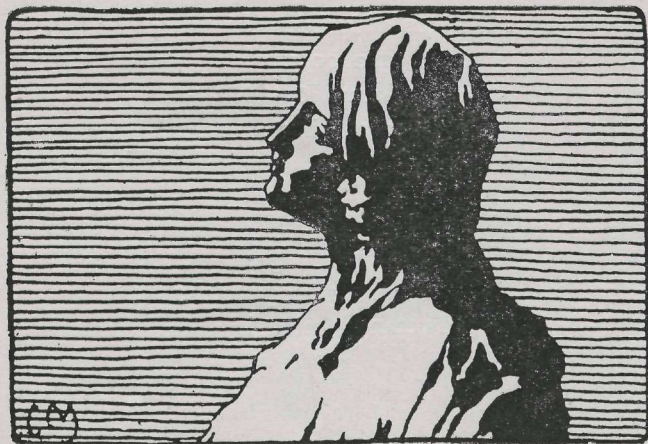
Kallim, meie kaunist kodust,
miks tast lahkuda sa püüad?
Ilusamaist unistustest
mind ka ärkama sa hüüad.

Aateilma õnneõisi
tahad allailma kanda,
tahad neile kuju luua,
tõsist elu neile anda!

Kallim, aateilma taimed,
ei need juurdu mulla põues,
kaswawad ja kandwad õisi
ainult meie talu õues.

All nad kolletaks ja närtsiks
igatsedes kodu pinda.
Kallim, meil ka kodu järel
igatsus sääl asuks rinda.

Pühapäewal.

Pühalikus piduriides
ruttab rahwas palwele.
Ehi ennast, käseb ema,
ühes siis ka läheme.

Pühalikus piduriides
jään ma mõttes istuma —
unetatud ema soow on —
mõttes olen sinuga.

Pühalikus piduriides
peab ema ootama,
ootab kaua, lõpuks läheb
pühakotta minuta.

Pühalikus piduriides
tuleb rahwas tagasi —.
Mina tunnen nagu oleks
palwetanud minagi.

Unista, wennake!

Kewadest unistad sügise a'al,
õiedest õrnadest, õnnera'al;
talw aga ligineb tuisuteel. —
Unista, wennake, unista weel!

Sügist sa kewadeks muuta ei saa,
Talwesse peab ta kaduma;
kuid sul kewade tulemas eel. —
Unista, wennake, unista weel!

Sõprus su koldel nüüd kohendab tuld,
külma ta hoiab eemale s'ult
seni, kui õnn tuleb õieteel.
Unista, wennake, unista veel!

Kui aga kewade õnne sul loob,
millest unistad, sinule toob,
küll siis hõisates ärkab su meel!
Seni kuid, wennake, unista veel.

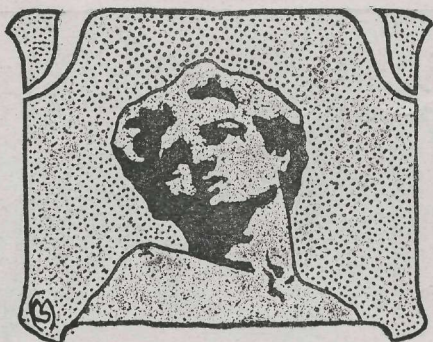
Kewadel.

S iis wõin ma nüüd minna? —
Kewade tuuleke puhub ju õues,
taewal, mis särab, on kewade päike.
Sinugi silmis, wennake, näen ma —
tunnen ma, säramas kewade läike.

Sõpruse tuluke, madal ja wäike,
kustuma peab, kus armastus koidab.
Õnn ta asemel sütitab tule,
sütitab leegi, mis taewani loidab. —
Nii wõin ma siis minna!

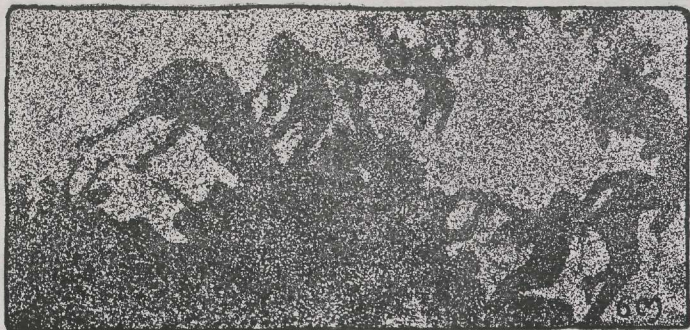

Wenna lubamine.

Õeke, oota kui suureks saan,
kullased riided ostan sull'
hõbedast maja ehitan ka —“
Nii lubas wennake, wäikene, mull'.

Küll kaswis suureks mu wäike wend.
Lubamist — lubamist muutis ta:
„Õde, kui elu mul õnne toob,
sinuga, õde, siis jaotan ma.“

Kuid mind unustas, unustas kõik
wend siis, kui elu tal õnne tõi. —
Õnnelik sõprust ei tarwita —
õnne ei õega jagada wõi.

Päike läks looja.

Päike läks looja. —
Soodest tõusewad pahad waimud,
kerkiwad uduna, niiske ja wilu,
tumeda, rusuwa katte alla
matawad sala nad elu ja ilu.

Paha waimude sala tegu
eksitab ülevalt tähtede sära.
Pilwena tõuswad nad taewagi poole.
Hirmunult tähed kustuwad ära.
Otsatu pimedus!

Und nägin.

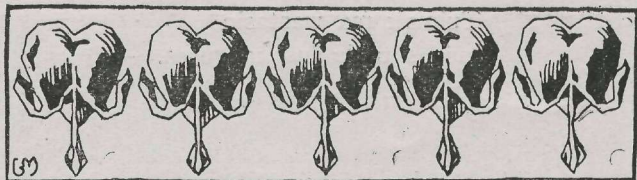
Kui ma sind ootasin,
ootes wist uinusin.
Nägin siis und:

Tasasel sammul ligines
aeg, ja siis eemale libises
samuti tasasel sammul.
Ligi ta wõttis mu õnne, mu igatsust.
Walus ma, silmad pisarais,
palusin: Anna nad tagasi!
Aeg aga naeratas.
Wõttis mu walu ja pisarad
ühes ka — ja libises
waikides eemale.

Tuimalt ma waatasin
kuidas ta kadus kauguses. —
Ärkasin siis. —

Ikka veel ootan sind!
Ootan sind — ?
Ei tea isegi —
ootan sind veel?!

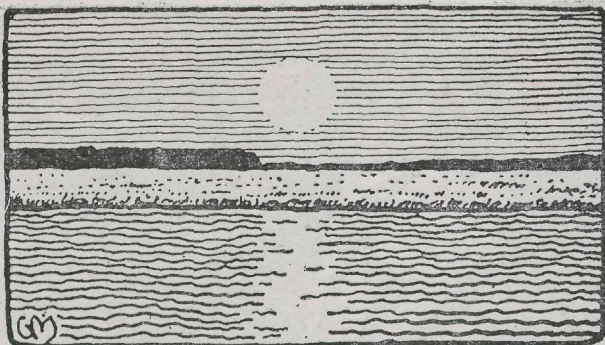
Surnud on õnn ja kewade.

Pole ju tõsi, et kewade tulemas!
Pole ju tõsi, et õnne veel olemas!
Õnn ja kewade surnud on ammugi.

Olen ju ise neid surema näinud,
matusel, leinarongis käinud —
ja hauale õisi wiinud ja nutnud.

Mis surnud, ei ärka see ialgi,
ei hauast tuln'd keegi veel tagasi.
Õnn aga ja kewade surnud on ammugi — ammugi!

Muinaslugu.

Ennemuiste paistis hele päike,
hõbehelgil säras wetepind.
Ennemuiste õitsesiwad õied,
haljas metsas laulis laululind.
Ennemuiste olin sulle kallis,
ennemuiste armastasin sind.
— Ennemuiste!

Õnn!

Imelik, et omas elus
õnne ma veel pole näinud.
Teistel kõigil, nii kui kuulen,
on ta kordgi külas käinud.

Imelik! — Ja mina tunnen:
oleks tema mulle tulnud,
teda püüda, teda hoida
oleks jõudu küll mul olnud!

Seda wistist aimas õnn
Ja — kartis — —

Sügisel.

Sügistel õhtutel
luurides, luusides
sammub ta lagedail põldudel.
Külades, linnades
hiilides, otsides
kõnnib ta pimedas
armukest ihkades,
keda ta kaisutaks
külmadel õhtudel. —

Õhtu eel pimedal
sammusin üksinda;
tundsin tad ligidal. —

Kõrwal mul kõndides
sosistas salajalt,
kõneles kuuldawalt,
paludes palawalt,
lubades paljugi;
meelitas magusalt
nõudis nii ägedalt. —
Igatsus walusalt
täitis siis rinda mul.
Kuid: „Ligi ei tulla saa,
palju ma wõlgu weel
elule,“ wastasin.
„„Elu, ka sullegi
palju weel wõlgu jäi,
tasa tee mõlemad.““ —

Hilistel õhtutel,
külmadel, tuulistel,
Ikka weel, tunnen ma,
wiibib ta ligidal;
waikides saadab mind. —
Selgesti tean ma,
palub ta jällegi,
wastu ei panna wõi,
ligi siis lähen ma.

Nüüd ju ma tunnengi
nõnda, kui oleksin
mõrsjaks ma walitud,
kihlatud kindlasti,
kaasaks end lubanud:
waiksele surmale.

Wäsinud olen!

Uinuda tahaks, uinuda
kewade tuleku eel!
Magada tahaks kewadel,
magada suwelgi weel!

Äratada ei tohiks mind
sügise tormide hääl.
Talwel kõik waikne — lume all —
wagusalt magaksin sääl.

7/6, 1906.

Ärkasin hommikul kodulinnas,
wäsind, kui oleks ma kaugel käinud,
kuid ei mäleta, kus mina olnud,
ei enam mäleta, mis ma näinud.

Ainult tumedalt hõljub mu meeles
wõõra looduse aatelik ilu:
mäed ja orud päikese paistel,
põlise metsa salalik wilu.

Käisin ma üksi ilusaid teesid?
Olin sõbrade, armsama saatel?
Mõtlen — mõtlen, kuid tumedast kattest
wõimata läbi tungida waatel.

Terwitusi tahaksin saata —
ei tea kuhu — ja kes neid ootab!
Süda nii rahutu! Kas ka tema
kaugelt wast õnne tulekut loodab?

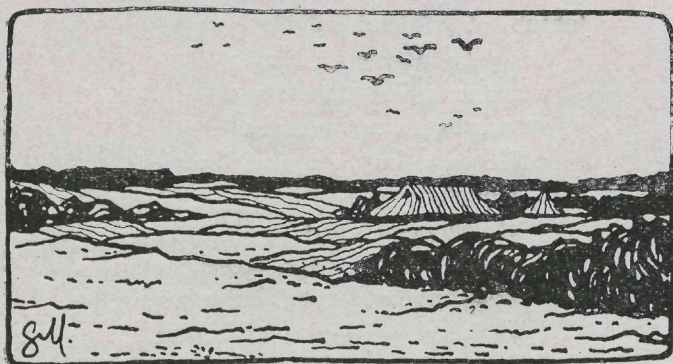

Jgatsus.

W eel kord tahaks kewadet näha ma,
kord päikese paistel weel kõndida;
weel kord tahaks õisi ma noppida,
kord lindude laulu weel kuulata.
Weel kord tahaks õnnes ma hõisata!
Weel kord tahaks elada
ja siis — uinuda.

Juhtu ei ialgi.

Juhtub, et sügisel, hilja weel,
aasal lilleke õitsemas.

Wiimane soe päikese kiir
teda elule meelitas.

Kas keegi küll seepärast ootab,
loodab,
et jällegi

pöörab nüüd kewade tagasi,
kõlab lindude laul, kui ennegi?

Ei keegi — —

sest seda ei juhtu ei ialgi.

Juhtub, et wäsinud palgele,
kus juba noorus kadumas,
wiimane, hiline õnnekiir
rõõmuläike veel meelitas.
Kes aga küll seepärast ootaks,
loodaks,
et jällegi
pöörab silmas läige tagasi,
kõlab nooruse naer, kui ennegi?
Ei keegi — —
sest seda ei juhtu ei ialgi.

Juhtub, et eluõhtu eel
keegi veel wäikest laulu loob.
Ära oota, looda — ära sa soowigi —
et ta nüüd lõpmata uusi toob.

Millal suurem mu laul?

On suurem mu laul,
kui ta wägewalt mürab,
kui sõjapasun, kui wõitluse püüe,
kuid muud ei ole,
kui wägewa aja
wastukaja?

Ehk on ta suurem,
kui nii õrnalt ta kõlab,
kui kewade öödel ööpiku hüüe,
kuid wabalt sündin'd
ja wabalt ta hõljub
üle aja?

Anna Haawale.

Päiksepaisteline kodu,
mille järel ihkad sa,
luuletaja aateilmas —
on ta sulle tundmata?

Sul ju antud luuletiivad,
miks sa neid ei tarwita:
siit, kus nälg ja külm sind waewab,
ülespoole lennata?

Aateilmas särav päike,
rikkus, ilu otsata —
kõigest omale wõid wõtta,
teistelegi jagada.

Wastuseks Anna Paawa „Eest ära“ pääle.

Las' weereb eluwanker ikka,
mind tema sõit ei tülitä.
Ei hakka mina tema kallal,
ei tõmbama, ei lükkama.
Las' weereb!

Kell mõtted wabad, wõimsail tiiwul
wõib üle aja lennata,
ta põrmus weerwat eluwankert
wõib naeratades waadelda:
Las' weereb!

Loki.

Wõõras olen taewahoones,
wõõras olen alla maa;
olen wõõras igas paigas —
külaline — koduta.

Maa ja taewa walitsejad
waenus sünnitasid mind.
Wägiwalla — waenu tunded
jagas mulle ema rind.

Nõudsin taewas koduaset,
lapse õigust nõudsin ma.
Jumalate põlgtus — wiha
sai mul osaks üksinda. —

Aga ema uhke koda
nүүд mul kitsas, tume, külm —
asuda ma sääл ei таһа:
meeles мōlgub таewa ilm.

Ihaldades таewa ilu,
ikka үles пүүian ma.
Awalikult, salawōimul
wōitlen таewalistega.

Weel Loki ei leina.

Baldur, õrnake, õnnelooja,
kewade jumalus, walgusetooja,
kes sulle ütles, et Loki leinab? —

Ja sina arwad, kui Loki leinab,
wõid nii kergelt ta walu matta:
lahke sõnaga, kewade õitega,
wõid tema sügawaid haawu sa katta?
— Ega see mõju, kui Loki leinab!

Hoia end, Baldur, kui Loki leinab!
Loki walu, kui wihaks muudab,

purustab kõike, mis hää on ja ilus.
Arwad, et kewade asuda suudab,
kosuda suudab, kui Loki leinab? —

— Baldur, õrnake, hirmusid ära,
tumedaks lõi sinu silmade sära.
Waigista ennast — weel Loki ei leina!

Sisekord.

	Lhk.
Nendele, kes mind arwustada soowiwad	5
Luule ja tõde	8
Mustad linnud	12
Päikese paiste	14
Unistus	15
Nii nad on	17
Emake elu	18
Äll	21
Puuris kõik	22
Inimeste saatused	25
Juhtub	27
Ma kardan pimedust	29
Elu	31
Kõlli kartis mu kangelane	33
Ma kogusin	36
Tunnistus	38
Elu laened	40
Kuidas kewade tagasi tuli	41
Wirmaliste wehklemine	43
Põlluharijad	44

Rahwas tõi ohwrid	45
Õhus hõljub lauluhelin	46
Ütle	48
Kallim	49
Pühapäeval	51
Unista, wennakel	53
Kewadel	55
Wenna lubamine	56
Päike läks looja	57
Und nägin	58
Surnud on õnn ja kewade	60
Muinaslugu	61
Õnn	62
Sügisel	63
Wäsinud olen	65
7/6, 1906	66
Igatsus	68
Juhtu ei ialgi	69
Millal suurem mu laul?	71
Anna Baawale	72
Wastus Anna Baawa „Eest ära“ pääle	73
Loki	74
Weel Loki ei leina	76

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

2-07-09118